Javorniczky István

Levelek anyámnak

12. rész

Negyvenhatodik levél

Rég írtam neked, anya, ne kérdezd, miért, csak, nem tudok mást mondani, van az úgy, hogy az embernek nincs mit mondania, se a világnak, se az édesanyjának, még neki se, úgy érzi, nem olyan a világ, hogy érdemes volna róla bármit is mondania. Mi lesz egy ilyen világgal, anya, tudom, nem tudod a választ, én se, félek, mások se, hagyjuk is. Hagyjuk a sok hűhót, beszéljünk a hóról, az éjszaka fehér lepellel takarta be a földet, ahogy szépelgő zsurnaliszták fogalmaznak, a tavalyi enyhe, száraz tél után már azt hittük, el is feledhetjük azt, hogy négy évszak váltja egymást errefelé, még néhány év, és az újonnan születettek csak képeskönyvben meg videón látnak majd havas tájat, leszünk mi is olyan vidéke a Földnek, ahol csodaszámba megy, ha hull a hó, kishitűek voltunk, anya, tegnap éjjel leesett az első hó, persze, ne siessük el az örömködést, ez volt az első nap, de vajon nem az utolsó is az idén, most mindenesetre szép fehér a táj, az aszfalton ugyan olvad, de a bokrokon, a fák levéllel még itt-ott takart ágain megül a sok hópehely. A mókus is a havas földön kutakodik lehullott diók után, tegnap már tettem neki egy tálkában diót, felhúztam a diófa törzsénél, van fölötte egy vastag ág, arra telepedik, farka a testéhez gömbölyödik, ahogy a mesében rajzolják, két mancsával fogja a diót, messziről hallani, ahogy fűrészeli az éles fogaival, az üres héjat a földre ejti, fél dióhéjakkal teli alatta a föld, amit most eltakar a hó. Nagy volt a hó, meséltétek, amikor születtem, ötvenkettő telén, taxival mentetek a Sportkórházba, fiú, érkezett haza apa a hírrel nagymamáékhoz, ha kicsit sietek, a te születésnapodon jövök a világra, így három nap lett közöttünk, és közös ünneplés évről évre, harmincöt éven át. A tiédet már nem ünnepeljük, ahogy a halálod napját se, másként őriz meg az emlékezetünk, bizonyság erre ez a levélfolyam is, igyekszem majd sűrűbben, hogy ne legyenek ilyen hosszú szünetek, csak hát a világ, tudod, nem olyan manapság, hogy érdemes volna róla túl sokat mondani…

Negyvenhetedik levél

Már december van. Hó nincs, talán nem is lesz újra az idén, de a föld fagyos, érzed te is, anya. Egy hete kitettem a madáretetőket, két henger

alakút a fenyőfára, jobbra egyet, balra egyet. A harmadikat meg két méterrel odébb a rózsabokorra. Vettem tíz kiló feketemagot, lassan elfogy a fele. Látni a nappaliból meg a télikertből, ahogy jönnek rá csapatostul. Egyelőre csak a széncinkék, a mellükig lefele futó fekete csíkról könnyű megismerni őket, van közöttük termetesebb és kisebb, odaröppen egy a rúdra, kicsippent egy magot, a másik, mint a boltban a vevők, várja a sorát néhány ággal odébb, amikor az előző elszáll, ő suhan helyére, aztán a harmadik, a negyedik, nincs veszekedés, mindenki sorra kerül, bíznak egymásban, bíznak bennünk, bár nem ismernek minket, és aligha van köztük, aki már tavaly is itt talált magának táplálékot. Még csak a szezon eleje van, a többi madár alig mutatkozik, időnként egy-egy kékcinke, Lea kedvencei, tavaly az óvodai farsangra kékcinke jelmezt varratott Évával, már a harmadik nyár, hogy egy hétig Madár Zsuzsival kirándulnak a budai hegyekben, húsz-huszonöt óvodás és kisiskolás, Madár Zsuzsi, így hívják a gyerekek, ötvenes, kedves arcú nő, az óvodájában tartott nekik hetente foglalkozásokat, biztos, megy majd jövőre is hozzá, már iskolásként, még mindig nem ő lesz a legidősebb, sok a visszajáró gyerek, akit érdekel a természet, szívesen járja az erdőt, megismeri a növényeket, bogarakat. Lea a meztelen csigától sem irtózik, azért nem az a kedvence, inkább a kékcinke, a sün meg a mókus, ahogy írtam, a diófánkon van neki egy kosár, dióval, kiszed egy szemet, a fölötte levő csonka ágra ül, farkát a teste mögé kunkorítja, hallani, ahogy elreszeli a fogával a diót, a héjak a földön jóétvágyról árulkodnak, szoktam Leának fotót is küldeni róla, szerencsére sokszor látni akkor is, amikor meglátogat minket, egyre ritkábban, sokáig van az iskolában, mindenféle szakkörre is jár, szertorna, sakk, kerámia, ő választotta ezeket, már tud cigánykerekezni, velem még csak francia-sakkot játszott, persze, győzött, ahogy győzni szokott feketepéterben, ladycatben, dominóban és marokkóban is, azért nem keseredik el, ha véletlenül nekem is kijön a lépés, és rám mosolyog a szerencse De nekem a legnagyobb szerencse és öröm, hogy van, néha én megyek elé az iskolába, a rövid autóút is a derű félórája, szeretnéd te is nagyon, ahogy szeretted a két nagy unokádat, Krisztit, meg később Gábort, Áront és Dorinát is egy rövid ideig, a nagyok szeretettel emlékeznek rád, a kisebbeknek csak a mi történeteinkből dereng valami, délutánonként volt, hogy te vigyáztál Áronra, mikor érte mentünk, kérdeztük, hogy voltatok meg, vígan voltunk, jót mulattunk, volt a válasz, bárcsak tovább mulathattatok volna, bárcsak tovább tartott volna a vígság, ki gondolta akkor, hogy nem tart tovább öt évnél.

Negyvennyolcadik levél

Mintha hatvan évet zuhantam volna vissza az időben, a szoba félhomálya a létezés szürkeségét árasztotta magából, eszembe jutottak azok a reggeli felkelések, amikor ébresztesz minket, anya, ébresztő, indulni kell az iskolába, az utolsó percig húztam, morogva kikászálódok az ágyból, gyors mosdás, gyors öltözés, gyors reggelizés, párizsis kifli, tea, szaladás le a lépcsőn, futás a pirosnál álló villamos után, ugrás fel a nyitott peronra, egy megálló, csöngetés előtt beérek. Hatvan éve is ilyen kilátástalanul szürke volt a reggel, már régen nincsen iskola, régen nem te ébresztesz, ami azonos ebben a reggelben, az a szürkeség, a színtelenség, a házaké, az embereké. Miért éppen ez a szegény szín lett a jellegtelenség, a semmilyenség szinonímája, mit tehet ő arról, hogy nem élénk, nem feltűnő, nincsen benne semmi érdekes, izgató, vonzó, az unalom, az egyhangúság, az érdektelenség színe. Te is szürke pulóvereket vettél nekem, praktikus viselet, lassabban koszolódik, mindenhez felvehető. Volt egy, amit azért szerettem, egy kardigán, de amint én választottam magamnak ruhát, rögtön átpártoltam a kékhez. Jónéhány éve egy Párizsba emigrált politológussal készítettem interjút, becsöngettem, ajtót nyitott, s ott állt talpig kékben, a kék különböző árnyalataiban, roppant mókás volt, piperkőcös, ha mostanában végignézek magamon, van hogy nekem is mindenem kék, a farmer, az ing, a pulóver, a zokni, még a cipő is, mókásan nézek ki. Nem szerettem a szürkét, se ruhában, se időben, se emberben, a diákjaimat is egy dologtól óvtam, hogy olyan semmilyenek legyenek, középszerűek, biztonsági köröket futók, ezen a szürke reggelen eszembe jut a hajdani, félhomályban derengő szobánk, hideg van, a kályha rég kihűlt, ébredjetek, indulni kel az iskolába, hallom a hangodat, te már régóta fent vagy, készíted a reggelit, csomagolod a tízórainkat. Kezdődik egy újabb szürke nap, megszámolhatatlanul sok szürke nap, egy ilyen szürke reggelen úgy tűnik, ilyenekkel telik meg és el az élet.

Negyvenkilencedik levél

Igazságtalan voltam veled a múltkor, hogy sokszor vettél nekem szürke holmikat, mert hogy te magad is kerülted a feltűnést, a túl színes ruhákat, olcsó, egyszerű dolgokat vettél, pedig jártál te egykor finom, elegáns ruhákban, s jártál volna később is ilyenekben, ha másképp alakul az életed, s igazságtalan voltam a szürkével is, mármint a színnel, mintha alacsonyabb rangú lenne a többinél, tehet ő róla, hogy alapjáratban valóban nem túl izgalmas, el lehet tűnni vele a világ szeme elől, a vörös rikításával valóban nem tud versenyezni, a fájdalomban fogant feketével

se, ami persze ha úgy vesszük, nem is szín, a kékkel sem, amely az ég és a vizek frisseségét idézi fel, a pasztelek meg a természet csendes szépségét, de azért tud mutatni egy szép nőn egy elegáns szürke kiskosztüm, egy férfi fején egy elegáns kalap, szín hát a szürke is, az ember lehet csak színtelen, jellegtelen, semmilyen, ő viszont hiába öltözik élénkpirosba, vakító fehérbe, becsapni becsaphatja önmagát, becsaphat másokat is, játszhatja ideig-óráig, vagy akár haláláig is a nagymenő, a jelentős ember szerepét, a színek nem szüntetik meg színtelenségét. Ugye? Vagy mégse így van? Mintha bólogatnál: de bizony hogy sokszor nem derül ki a csalás…